

HAMINA

171082

MUSEOVIRASTO

13 / 4 19 95

Dnro

22 / 311 / 1994

13:4

1

VEDENALAISEN ARKEOLOGIAN KENTTÄKURSSI VEHKALAHDEN AARHOLMASSA
25.-28.5.1994

MUSEOVIRASTON TUTKIMUSLUPA 22/311/1994

JUHANI GRÖNHAGEN 27.3. 1995

I JÄRJESTÄVÄT TAHOT:

HELSINGIN YLIOPISTON KYMENLAAKSON
TÄYDENNYSKOULUTUSLAITOKSEN KOTKAN OSASTO
-Kurssinjohtaja Grönhagen Juhani
-Kurssilaiset Autio Sari
Haila Leena
Helen Kirsi
Honkio Jarkko
Hovi Jorma
Jylhä Tom
Koistinen Heikki
Krohn Klaus
Kurru Ville
Lauanne Ari
Lempiäinen Martti
Luoto Markku
Näränen Jari
Parviainen Veijo
Poussa Jarmo
Salminen Antero
Varmola Elina

KYMENLAAKSON MAAKUNTAMUSEO
Tutkija Mertanen Tiina

SUKELLUSSEURA VESIKOT ry
M/aux Vivan Hietamies Pekka
Silvennoinen Vesa
Vanhanen Seppo
Vänskä Kari

UNEX-VALMENNUS
Konttinen Hannu

II YLEISTÄ:

23.-28.5. 1994 Hgin yliopiston Kotkan osastossa ja m/aux Viivanilla järjestetyllä vedenalaisen arkeologian kurssilla annettiin teoria -ja käytännön opetusta meriarkeologian tutkimusmenetelmissä.

Teoriaopetus käsitti vedenalaista arkeologiaa koskevaa lainsäädäntöä, meriarkeologisen tutkimuksen metodeja, tutkimushistoriaa ja -kohteita, laivanrakennuksen kehityshistoriaa ja rakennearkologiaa, konservointikysymyksiä ym.

Käytännön koulutuksessa harjoiteltiin vedenalaista havainnointia, asemapiirtämistä, mittauksia jne ensin uimahallissa veden alle demonstroiduilla rakenteilla, sitten Vehkalahden Aarholmassa olevalla hylkykohteella.

Kurssi korvasi merihistorian opinnoista meriarkeologian vedenalaisen kenttätutkimuksen jakson (1 ov) tai 1 ov:n arkeologian opinnoista.

III KOHDE

Kurssin harjoitus ja -tutkimuskohteeksi valittiin Vehkalahden Aarholman pohjoispuolella 2-7m syvyydellä oleva alue, jossa on laajalla alueella pahoin hajonneita hyllyn rakenneseosia. Tuomas Astren on tehnyt museovirastolle ilmoituksen kesällä 1988 löytyneestä kohteesta, jossa oli havaittu mm kaksi tykkiä.

Vuonna 1993 tutkija Tiina Mertanen Kymenlaakson maakuntamuseosta Sukelluseura Vesikkojen avustamana inventoi ko. aluetta. Alustavien tutkimusten mukaan alueella on runsaasti hylkytavaraa ja kolme selvemmin havaittavaa rakennekokonaisuutta, joissa yhdessä on kaksi rautatykkiä (Tutkimusraportti, Tiina Mertanen XII/1993, Kymenlaakson maakuntamuseo/Sukellusseura Vesikot).

IV KENTTÄTUTKIMUKSET 26.-27.5. 1994

Ensimmäisenä kenttätutkimuspäivänä kurssilaiset tutustuivat sukelluspareina alueeseen käymällä A, B, C kirjaimilla ristityt ja poijuilla ennakkoon merkityt osakohteet läpi. Tutustumissukellusten ja alustavien havaintojen kirjaamisen jälkeen osakohteet merkittiin mittapisteillä yleismittausten suorittamiseksi ja sijaintikartan hahmottamiseksi.

OSAKOHDE A :

Osakohde A käsittää n 7x16 m kokoisen kivien alle (osa paarlaskivikiviä?) hautautuneen rakenneosan, jonka ympärillä on runsaasti puuosia n 30m säteellä. Kivien välistä pilkottaa kymmenkunta alinta kaarta. 80 asteen suunnassa on esillä n. 8 m oletettua kölilinjaa, jonka suuntaisesti on havaittavissa myös muutama pohjalauta. Rakenteiden päällä makaa kaksi oletettavasti 3 nauhan rautatykkiä (pituudet 2300 mm). Tykien läheisyydessä kölilinjalla on havaintoja tiilistä, jotka saattavat kuulua osana hajonneeseen keittiörakennelmaan.

OSAKOHDE B:

Osakohde B sijaitsee n 27 m etäisyydellä kohteesta A (suunta 10 astetta). Kysymyksessä on n 5x9,5m kokoinen rakenneosa, jossa on näkyvillä 17-18 kaarta. Osa kaarista on parikaaria. Näkyvissä on kaarien kummallakin puolella laudoitusta, joiden perusteella osakohde näyttäisi kylkikappaleelta. Rakenneosa on osittain pohjakivien peitossa n 5 m syvyydessä.

Luonnospiiirros 1 kpl, osakohde B

OSAKOHDE C:

Osakohde C on lähes 20 m pituinen rakenneosa, josta on laskettavissa 26-28 kaarta. Rakenneosan vieressä on pienehkö huonokuntoinen tukkiankkuri.

Luonnospiiirros 1 kpl, osakohde C

DIAKUVAT osakohteista A, B ja C (kuv. Ari Lauanne)

(Arkistoitu Kymenlaakson maakuntamuseon kuva-arkistoon)

- 1-3 kohteen C päädyistä C2
- 4 pisteiden C2 ja C3 välillä oleva reällinen lauta
- 5-7 pisteiden C2 ja C3 välillä oleva iso pitkä puu, jonka toisessa päässä koverrus ja reikiä sivulla ja päällä
- 8-9 kohteen C päädyistä C3
- 10-11 ankkuri
- 12 kohteen C päädyssä C3 oleva ruosteinen möhkäle
- 13-15 kohteen A päädyssä A2 sijaitsevan ison kiven viereinen alue
- 16-17 kohde A, iso reällinen puu

- 18 kohde A, pääty A2, ison kiven kasan alta pilkistävät kaaret
- 19 kohde B, piste B2, pituussuunnassa kuva kohteesta B
- 20 kohde B, piste B2 läheisyydessä kölin ja kaarien liitos
- 21 kohde B, tykinkuula
- 22-27 kohde A, tykit eri suunnista

Alueella suoriettiin myös n 150 x 150 m alueella hylkykohteen ympärillä 14 metriin saakka alustava pohjainventointi, jonka tuloksena alueelta havaittiin kohteista peräisin oleaa puutava-
raa, muttei muita ehjempää kokonaisuuksia. Hylkyrakenteista otettiin vuolunäytteet puulaadun toteamiseksi. Alueinventoinnin yhteydessä 14 m syvyydestä korjattiin talteen kahteen osaan haljennut saviruukku (Aarholm 94:1), sekundaarilöytönä tutkitun alueen laidoilta kengänkorko (Aarholm 94:2) ja osakohteesta A nostettiin yksi tiili mahdollisen leiman havaitsemiseksi (Aarholm 94:3).

V PÄÄTELMÄT

Vehkalahden Aarholman hylkytutkimuskohteessa saattaa olla kysymyksessä kaksi eri alusta, jolloin osakohteet A ja B voisivat liittyä toisiinsa ja osakohde C olla oma kokonaisuutensa. Rakenteita on vielä tutkittava täyden varmuuden saamiseksi.

Tähän astisten alustavien tutkimusten valossa näyttäisi siltä, että Aarholman kohteessa on yksi tai kaksi tammirakenteista, mahdollisesti Kustaan sotaan 1789-90 liittyvää aseistettua alusta, jotka on hylätty (poltettu?) ja suureksi osaksi riisuttu matalaan veteen.

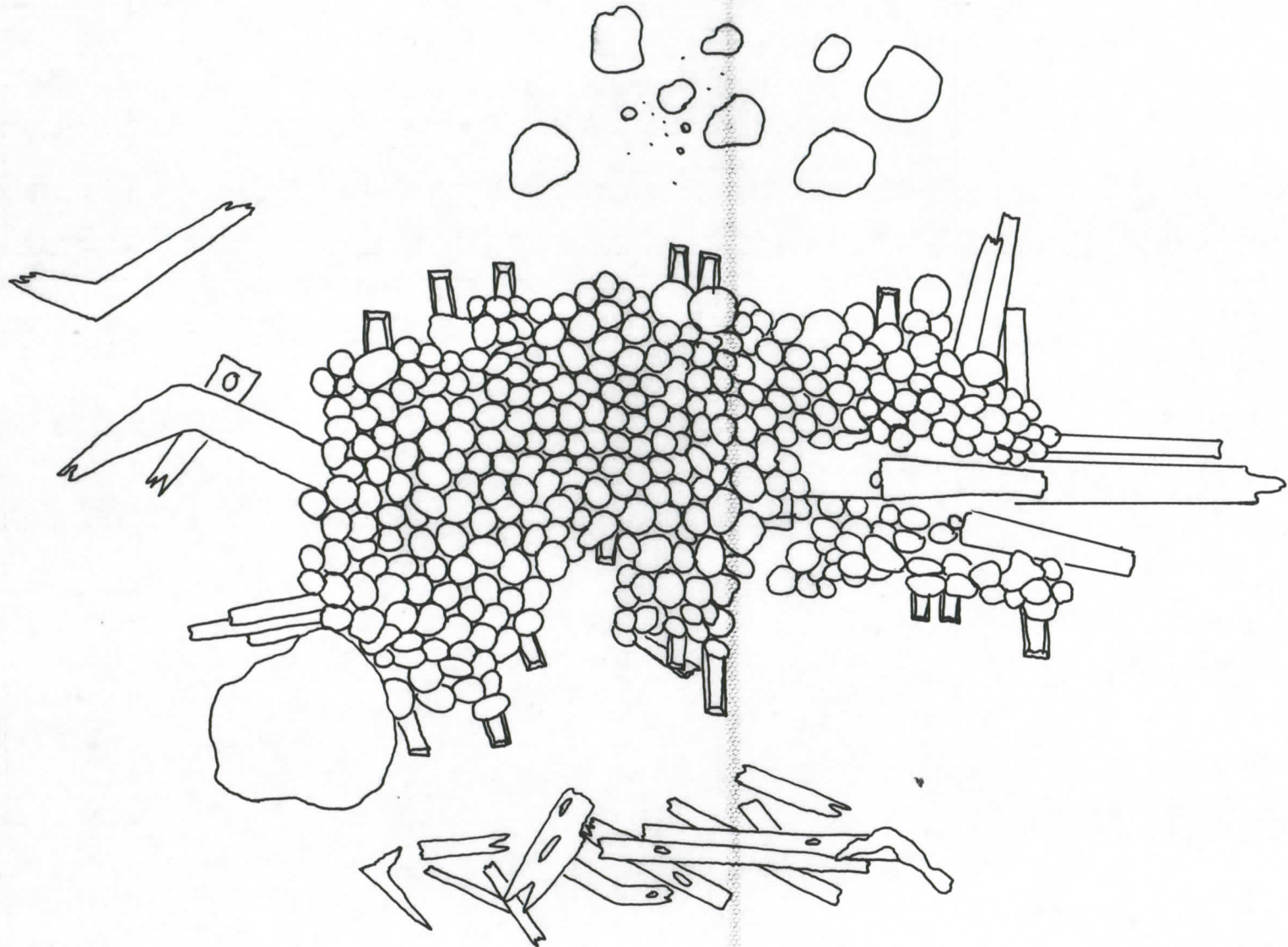
Kesän 1995 tutkimuksissa on keskityttävä osakohde A:n kölilinjan määrittämiseen ja mitattava kölin leikkaukset. Osakohteiden B ja C tarkistusmittauksilla pitäisi olla mahdollista selvittää, mitkä osakokonaisuudet kuuluvat samaan kokonaisuuteen. Lopuksi koko alueesta on tehtävä tarkistettu sijaintipiirros.

Ko. tehtävät sopivat mainiosti harjoitustehtäviksi.

LUONNOS OSAKOHDE H₁

PIIRROS HANNU KONTTINEN 1995

TYKKIOSA PÄÄLTÄ

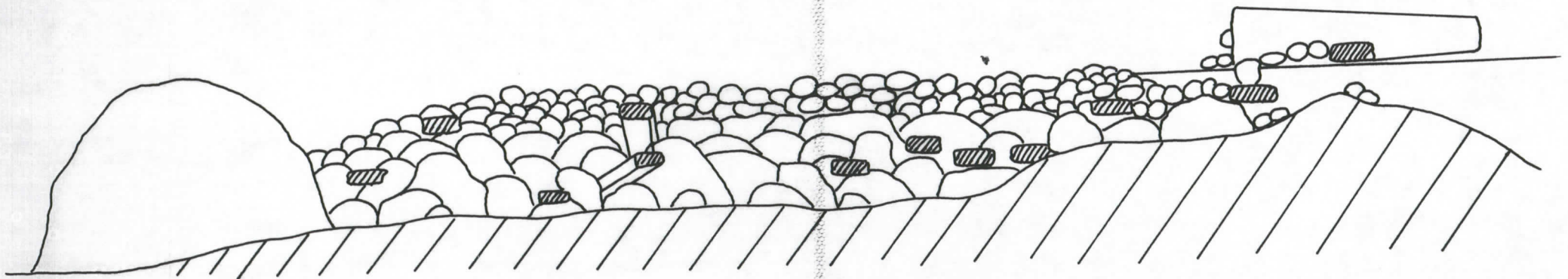
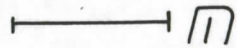

LUONNOS OSAKORTTI 12

PIIRROS HANNU KONTTINEN 1995

TYKKIOSAN SIVUPROFIILI

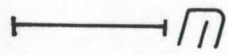
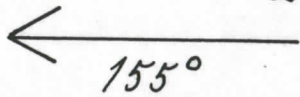
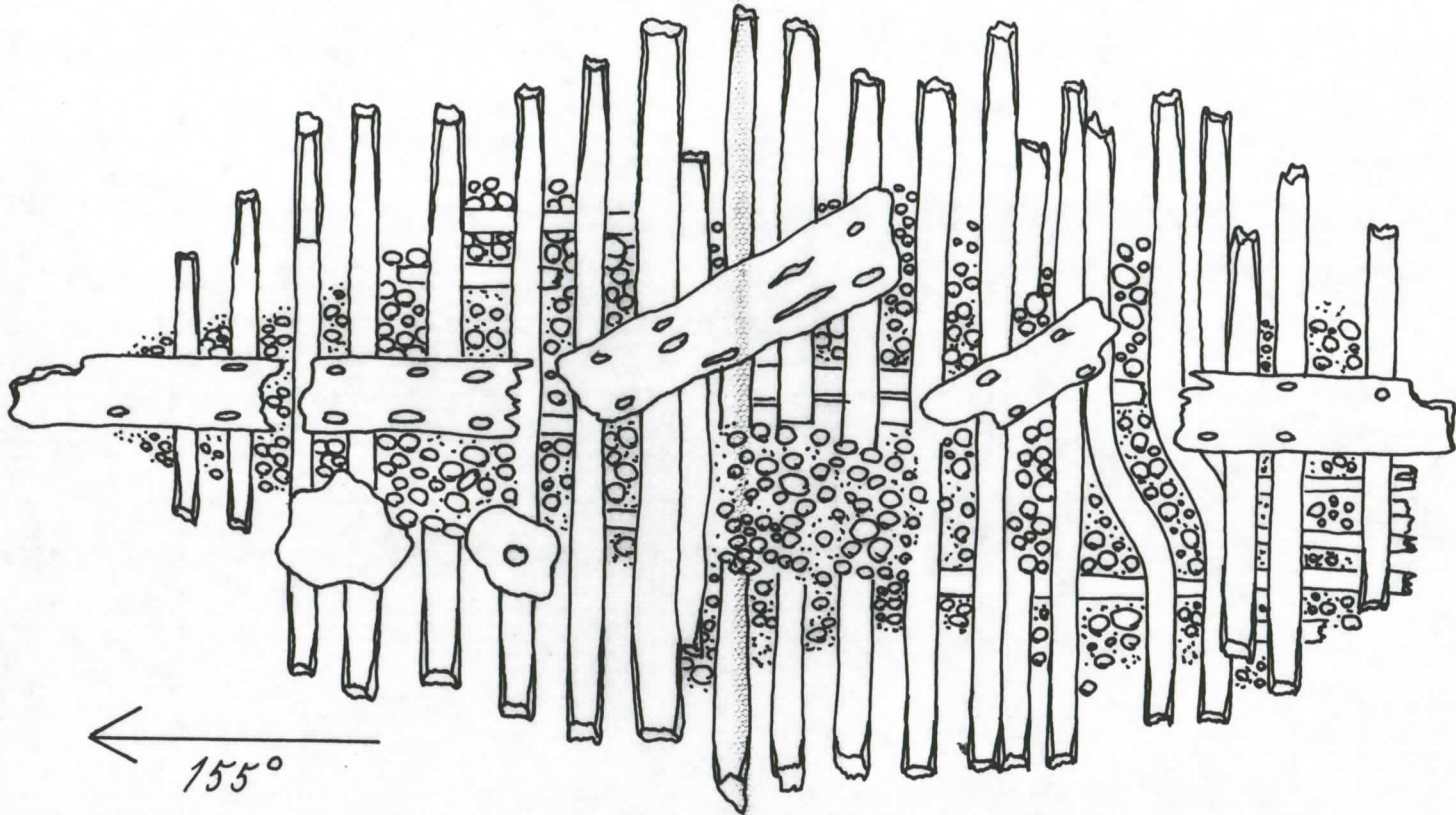
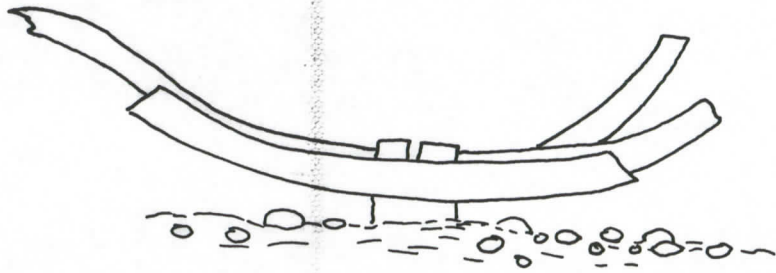
PINTA

LUONNOS OSAKOHDE B

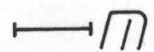
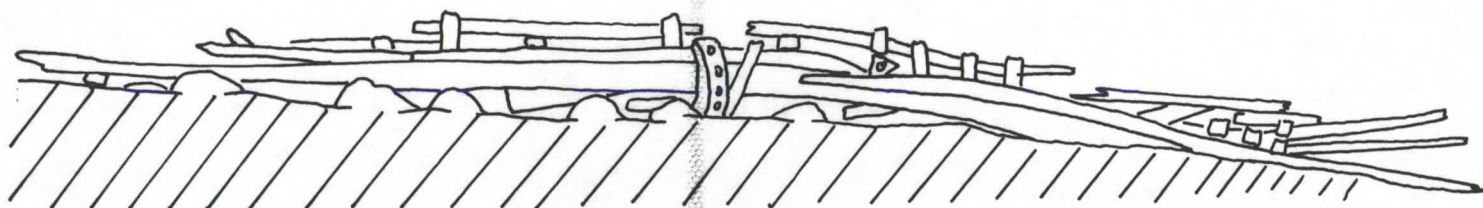
PIIRROS HANNU KONTTINEN 1995

B-osa

LUONNOS OSAKOHJE C

PIIRROS HANNU KONTTINEN 1995

osa C